

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

ПРОТОКОЛ

№ 116

На 19 октомври 2021 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА:

Надежда Гологанова – зам.-председател на Обществения съвет, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори

Румяна Дечева – Европейска асоциация за защита на човешките права – България

По телефона взеха участие:

Велко Милоев – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация

Даниел Стоянов – Асоциация за реинтеграция на осъдени лица

Ива Лазарова – Институт за развитие на публичната среда

Росен Андонов – Сдружение „Памет“

Цветелина Пенева – Сдружение „Демокрация и законност“
– кандидат член на ОС

Заседанието бе открито в 16 часа и 45 минути на основание т. 11 от Правилата за дейността на ОС и председателствано от Надежда Гологанова – зам.-председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Уважаеми колеги, откривам днешното заседание.

Някой има ли предложения за някакви допълнения и корекции по дневния ред? Няма.

Приели сме дневния ред.

Първа точка – *Информация за проведената среща на представители на Обществения съвет с ЦИК.*

Срещата беше вчера и се обсъди въпроса за броенето на контролните разписки. Става дума за контролните разписки, които бяха броени на 11 юли и ЦИК прави сравнение на протоколите КР, които бяха направили секционните комисии и на разпечатки от числовите данни от машините. Направени са върху доста протоколи, а може би и върху всички. Общественият съвет също прегледа част от тях. Бяха ни допуснали до документите и два дни работихме в сградата на ЦИК. Ние прегледахме част от протоколите. Написахме един кратък доклад от две, три страници, който повечето от вас сте го виждали.

Вчера на срещата Велко Милоев представи накратко основните неща от този доклад и до какви изводи сме стигнали. Имаше обсъждане. Зададоха въпроси. Споделиха и те техни наблюдения. В крайна сметка не се стигна до никакво конкретно решение. Те казаха, че ще продължат да обсъждат и ще ни уведомят, когато вземат някакво решение. Едно от нашите предложения беше информацията да се представи пред медиите. Примерно на пресконференцията в четвъртък, която те дават. Ако искат самостоятелно, ако искат да изпратим и представител на Обществения съвет. Някакво кратко представяне да се направи, за да има повече публичност и да се повишава доверието в изборния процес като цяло.

Колегите, които присъстваха, ако някой иска нещо да каже по-подробно или някой друг, ако има въпроси.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Моите впечатления, в допълнение към казаното от Надя, бяха доста объркващи от тази среща. Докато представяхме доклада имаше контакт от тези, които активно са участвали в подобна проверка. Никой не възрази нищо срещу нашите

изводи и препоръки, но нямаше благодарност. Или да кажат, свършихте работа. Такова нещо нямаше.

Единствено Ерхан Чаушев попита за нашата извадка, което е отбелязано в доклада. От там тръгна един много дълъг разговор между тях, особено Димитър Димитров и Цветозар Томов за извадки изобщо.

Понеже виждам, че не вървят нещата към никакво заключение, предложих това, което бяхме говорили, да се използват брифингите на ЦИК. Да има наш представител и да се каже накратко заключението. Росица Матева веднага го подкрепи. Но според мен Камелия Нейкова го уби.

Според мен трябва ние да си излезем с наше съобщение по медиите. И аз съм готов да започна да пиша черновата, ако до петък те не се обадят. Да изчакаме да видим, дали те ще успеят нещо да се разберат за публично заявление по въпроса за контролните разписки. Това е от мен.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По първа точка ще взимаме ли някакво общо решение или просто ще изчакаме няколко дни и ще започнем да изготвяме нещо и евентуално на следващото заседание ще го приемаме. Към такова решение ли се ориентираме?

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние изчакваме и в момента решение на ЦИК и то конкретно касае не само използването на машините, информационната кампания, но и цялото ни сътрудничество. Така че вероятно е в хода на нашата среща да имаме информация.

Втора точка – Обсъждане на евентуално участие и изказване на наш представител на брифинга на ЦИК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тъй като се очертава, че този наш представител ще бъде Румяна Дечева. Тя е вътре в проблематиката и може да участва в четвъртък, се разбрахме по между си, че ако ни поканят на този брифинг за този четвъртък, тогава като представител на Обществения съвет ще отиде Румяна

Дечева. А тя изяви желание нещо да уточни сега с нас и затова е тази втора точка по нейно желание.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Въпросът е в това, че на вчерашната среща стана дума и за конкретно броене на разписки, нещо за което винаги сме настоявали, за онези 39 секции от изборите в чужбина. Понеже не знаем какво точно ЦИК ще изнесе, моето желание е ние да бъдем готови с това за какво искаме да говорим, какво искаме да споменем от името на Обществения съвет в случай, че ни поканят. Конкретните теми по които желаем да засегнем.

Според мен е важно да се каже, че според нас като Обществен съвет е важно броенето на разписки, а не толкова сверяването на протоколи. Мисля, че около това сме се обединили за момента. За нас е много важно сътрудничеството с ЦИК. Ние виждаме цялостната си дейност. Ние до момента не сме имали за тези избори, в хода на тази подготовка, не сме имали нищо съвместно и да кажем, че виждаме себе си като партньор, който предлага евентуални решения, опит от нашата изборджийска и наблюдателска практика.

Искам да чуя мнението на всички колеги, за да сме на ясно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой иска ли да се изкаже по въпроса?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В частта на разговора, което би трябвало да е основната тема на евентуално наше участие, какво сме писали в доклада. Доста трудно го съгласувахме, както обикновено. И мисля, че накрая някои от формулировките са много ясни.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Извън доклада искаме ли да кажем нещо допълнително.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Върнах се към това, което би било евентуално основната тема на нашето участие.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това ми звучи много разумно, още повече предвид предупреждението, че ЦИК няма да излезе с решение, какво и как да се брои за тези избори преди някакъв срок много по-близък до изборите. И в тази връзка онези наши желания да наблягаме на

разписките, наистина може би могат да бъдат оставени примерно за седмица по-късно или две.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз мисля, че ние в доклада имахме някаква препоръка - разписките да не се броят в СИК, а да се броят в РИК или в ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това е основното в препоръките.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз мисля, че това имаш предвид, така че това не пречи да се каже.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това и в началото го има и накрая го има.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тя това спокойно може да го каже в четвъртък, ако я поканят.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Спомена се, че може би ще бъдем поканени да броим разписките от тези избори от район чужбина.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако ни поканят, ще се включим.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Мога ли да кажа от името на Обществения съвет - да, ние имаме интерес да броим разписките.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Те не са много секции. Можеш да кажеш, че ако ни поканят ще се отзовем.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не знам колко ясно стана за разписките от чужбина, които са вече в ЦИК.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, за 39 секции.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз бих участвал с уговорката, че тази проверка, която ние сами си направихме изцяло, от ЦИК получихме достъп само до кашоните и до кафе машината. Този път бих очаквал някаква методика, разпределение на труда от ЦИК. Те са 30 или 40 секции, които бяха попаднали в извадката от тях. Толкова и толкова са пристигнали. Започваме да попълваме бланка, която сме подготвили на компютър. Да има тяхно водещо участие. Така си мисля на първо четене.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой друг да иска да каже нещо по тази точка.

Трета точка – *Обсъждане и гласуване за организация, която е кандидат за член на Обществения съвет. Национално сдружение „Народно щастие“.*

Те са изпратили писмо до Обществения съвет, че желаят да станат членове на Обществения съвет. Това писмо ви е препратено.

Кой иска да се изкаже по въпроса?

Аз ще започна първо. Аз прегледах архива от изборите от последните шест години. Става дума за избори на национално ниво, включително и местни избори, но без частичните избори и не видях тази организация някога да се е регистрирала и да е имала наблюдатели. Според мен тя не отговаря на критериите, които са в Изборния кодекс за членство в Обществения съвет.

ЦВТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз намерих същото, което колегата сподели преди малко. Прегледах архива за 2016 г. и установих, че организацията не е регистрирала наблюдатели. След това помислих, че може някой да се е преименувал. Влязох в Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел и видях, че те са регистрирани миналата година като организация. Те са млада организация и няма как да са участвали на изборите през минали години, но не са се включили в изборите тази година. Така че подкрепям тезата, че те не отговарят на изискванията на Изборния кодекс да са членове на Обществения съвет. Намерих линкове в публичното пространство, които ме притесниха относно дейността на тази организация. Те може да не са релевантни към това, което обсъждаме сега, но все пак реших, че трябва като членове на Обществения съвет да бъдете запознати с тази информация. Затова си позволих да споделя тези линкове, които са статии, в това число и Българско национално радио. Водят се някакви преписки в момента, полицейски ли, прокурорски ли не мога да кажа, защото не съм компетентен орган. Но това определено ме притесни. Надявам се, че сте погледнали какво съм изпратила.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз го препратих до всички.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Надежда Гологанова ни е препратила писмото на Цветелина Пенева. Искам да ѝ благодаря. Това е едно изключително развлекателно четиво. Според мен Цветелина е спестила усилията да отговаряме. Не мисля, че има нужда да влизаме в обичайната процедура и после няколко дни да съгласуваме всяка дума от черновата, за да отговаряме на тези хора. Ако сте получили материал от линковете, вероятно ще се съгласите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Моето лично мнение е, че след като организацията не отговаря на изискванията за член на Обществения съвет на основание на Изборния кодекс, тяхното заявление не подлежи на разглеждане. Предлагам да го гласуваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Според мен подлежи на разглеждане и гласуване. В момента ще гласуваме. Как да го формулираме.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Общественият съвет не предлага на ЦИК организацията Национално сдружение „Народно щастие”, подала заявление за членство в Обществения съвет на 11 май 2021, поради несъответствие с разпоредбата на чл. 55, ал. 1 от Изборния кодекс.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Формулировката е не предлага на ЦИК сдружението да става член на Обществения съвет.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: По нашите правила Общественият съвет предлага на ЦИК включването в състава. Ние не предлагаме.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И това го изпращаме до ЦИК и го връщаме като отговор на тази организация.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: ЦИК каквото решат да правят. Ние нямаме правомощия да връщаме отговор на организацията.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Кой е за така формулираното предложение?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Гласувам за.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: За.

ИВА ЛАЗАРОВА: За.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: За.

РОСЕН АНДОНОВ: Подкрепям предложението на Даниел Стоянов.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И аз съм „за”. Всички гласуват със „за” така формулираното предложение. И това ще го изпратим до ЦИК.

Според мен е редно и на организацията да им върнем това писмо.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Запознати сме с тази организация. Не е необходимо ние да обясняваме какви са критериите за членство в Обществения съвет. Крайното решение е на ЦИК. Това са ми съображенията ние да не отговаряме официално на организацията.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Изпращаме само до ЦИК.

Преминаваме на **четвърта точка**.

Предложения на ОС към ЦИК по разяснителната и обучителната кампания, методически указания и други.

Ние от тези разговори, които в последни заседания сме си водили има някои неща, които или не са влезнали в становищата ни или не им е било времето и не са разглеждани. Мисля дали да направим едно ново становище следващата седмица. Ако съберем няколко неща, които да имаме като предложения към ЦИК. Имахме една идея за поставяне на машини в или пред пощите, за да може хората, които очевидно са възрастни и явно щом ползват пощите за пенсиите и плащанията на режийни, не използват банкомати, т.е. това е категория, която има нужда от обучение за ползване на машини. Ние това го бяхме адресирали до ЦИК в предишно наше становище. В момента се говори и се обсъжда в ЦИК колко машини да се изпратят за информационна кампания в страната. Още не са взели окончателно решение, бях чула първоначален вариант за 100 машини. Румяна Дечева ми каза, че може би 400 машини ще дадат по общини и по

партии за обучение на избиратели и за разяснителна кампания. И ако искате можем нещо да направим или публично чрез медиите или по някакъв начин до общините да изпратим предложение, те да използват периода, когато се дават пенсиите, да поставят машини пред пощите в съответните градове и села.

Други въпроси, които сме разглеждали, примерно имахме притеснение, че има много нови хора в СИК-овете и в РИК-овете. Специално за СИК-овете си говорихме, че евентуално може да се направи нещо с обучението. Да дадем предложение и да се разделят на две групи обученията. Такива, които са опитни хора, които са участвали в предишни избори и такива, които са съвсем начинаещи. Или някакво допълнително обучение да се направи за съвсем начинаещите.

Говорихме също така и за това да има по-строга отчетност в протоколите, които техниците правят, когато идват в изборния ден. По-ясно да стане какъв е бил точно проблема с машината. За всяка машина да се знае какъв точно е бил проблема, поради който е спряла. Имам предвид такива, които са блокирали и са спрели да работят по някаква причина и са били ремонтирани от техници.

По методическите указания още не са излезли новите. По старите не знам кой какво е забелязал, ако има някакви идеи. Едното за което се сещам, ми беше направило впечатление, че има някои неща в основната част на методическите указания, които са променени в последния момент, а в чек листата не са отразени тези промени и е останал стария вариант.

Някой иска ли нещо да каже по въпроса?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Напълно подкрепям това, да започнем да събираме материал за едно следващо писмо до ЦИК по тази тема. Независимо, че някои от нещата сме ги казвали по-рано.

На миналите избори, когато ЦИК даде по три машини на районни избирателни комисии, аз видях някои от сайтовете на районните избирателни комисии, някои имаха доста интензивни

програми къде тези машини ще бъдат в различни градове, в различни часове с хубав график. Други въобще нямаха такъв график. В Пернишка област ми казаха, че и двете машини ще ги запазят за обучение на СИК.

Сега когато слизам на ниво община се създава потенциал да се употребят по-добре, но и се създава потенциал да не излязат. Според мен трябва да искаме от ЦИК чрез районните изборителни комисиии, да се изисква подробна информация за плановете как ще се използват тези машини.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Идеята е много хубава с пощите, когато се взимат пенсиите. Има много голям смисъл и трябва да помислим как да го предложим организационно, защото аз не знам собственост на кого е БТК в момента. Български пощи държавно предприятие ли е? Ако са държавни, значи може това да го упоменем на ЦИК.

Те няма да слязат на общинско ниво. На изборите през юли, всяка РИК си взимаше решението самостоятелно. И това стана през областните управи. Областните администрации казаха на общините и тогава вече районната изборителна комисиия участваше.

Това което аз предлагам е да наблегнем на възможността за участието на тези машини в пощенските станции. Защото от моята практика това, което масово стана в София, вкараха машините в общините, в общинската администрация. Колко хора минават за един, два дни - няма такъв обучителен ефект.

Държа да се наблегне на ЦИК да напише изрично в указанията, кой взима решението за преустановяване на машинното гласуване. Не в какви случаи. Кой орган взима решение за преминаване към хартиено гласуване, за да е ясно. За да няма такива случаи, Председателя на СИК решил да премине към хартиено гласуване без да информира РИК. После пуснал пак машината и за такива случаи няма протокол бланка за определяне на окончателните резултати.

С локдауна, който се очаква едва ли ще има това присъствено обучение и в този случай няма за момента решение, което да е

успешно приложимо за обучението на членовете на секционната избирателна комисия.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В пощата в центъра на София всеки месец има опашка за пенсии. Дори там където би трябвало по принцип да са по-високо образовани хората и те са, но на тази възраст се плашат и от банкоматите може би. Някой им е казал, че банкоматите им взимат високи такси.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някакви други идеи, които имаме във връзка с тези нови екрани, които ще има и как ще се включват един след друг. Ако искате да започнем в някои от следващите дни, кой каквото се сети да напише по нещо. И постепенно да започнем да събираме някакъв материал, може би до следващия вторник. Добър ли е такъв срок?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да се пусне довечера или утре един имейл, за да го получат тези, които не участват, че започваме да събираме идеи, предложения. Може накратко да изложи каквото беше споменато днес.

Преминаваме към **пета точка** – *Разни*.

Единият въпрос е във връзка с така нареченото писмо във връзка с установяването на съответствие, което го редактирахме няколко пъти по имейла. Тук Румяна Дечева искаше да доуточним още някакви неща. Да добавим още едно, две изречения във връзка с идеята, евентуално с трите институции да се направи обучение на наблюдатели и медии. Нещо като обучение, отговори на въпроси, в някакъв такъв формат. Така че ще добавим и едно такова изречение.

Това писмо леко да го доправим и да го изпращаме до ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това изречение, което Румяна Дечева иска да го добавим готово ли е? Преди да отиде в ЦИК е добре пак да го видим.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз направих две добавки. Едната е по писмото на Тодор Гунчев. Приемат ли се или не?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Това за дистанционното съм го добавила. Това което е по писмото на Тодор Гунчев, аз така го разбирам, че експертите са си от тяхната организация или най-малкото ще бъдат регистрирани като такива. Така че не мисля, че това за експертите трябва да го добавяме, защото не смятам, че ще се възприеме добре за още външни, допълнителни експерти.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз така разбрах, че Тодор Гунчев ще има грижата да си ги акредитира като наблюдатели. Не го е написал директно, но така го подразбирам. Защото, ако наистина има повече хора, това ще е основание по-лесно да ни откажат. Така на мен ми се струва.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Лично аз намирам предложението на Тодор Гунчев за резонно дотолкова, доколкото малко хора от тук присъстващите могат достатъчно да бъдат експерти по това, което се наблюдава. Хубаво е да има външни, както в доста институции има съветници. Дали ще бъдат много или малко, това зависи от самата организация. Може би по един на организация, не знам. Но ви предлагам да се обединим около това, както Тодор Гунчев го е казал. Подкрепям го много рядко него, но в случая, да. Да обмислим. А това как ще се възприеме, това не е наш предмет. Ако смятаме, че е резонно и има смисъл, може да го предложим. А другата страна може да приеме или да откаже.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Подкрепям Дончо Пачиков, което каза. Хубаво е да поискаме повече, а как те ще реагират, нас не ни интересува. Това ми е съображението. Да ви пожелаем всичко най-хубаво до новите ни срещи. Аз трябва да затворя.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой друг иска ли да се изкаже?

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Нашата организация участва в това установяване на съответствие в предишните избори. Мога да кажа впечатленията, които имахме при установяване на това съответствие.

Първо, много е трудно за човек, който не е специалист да направи контрол на това, което са свършили представители на много сериозни институции. Обучението, според мен би могло да ни помогне да разберем какво са правили те, но то може да бъде само информативно. Едно такова обучение за журналисти и за не специалист като нас, може да ни помогне да сертифицираме. То ще ни ориентира в стъпките на процеса. Аз говорих с нашия компютърен инженер, който беше наш представител там. Материята е много сложна. Предвид, че съм завършила Математическа гимназия и се занимавам с програмиране, на мен ми беше да сложно да вникна в някои части на това, което става там.

И в този ред на мисли, обучението е по скоро информативно, да ни кажат какво правят институциите, но не и за нещо друго.

Моят съвет е, ако искаме да участваме в това установяване на съответствие, всяка от организациите, която има желание, да потърси представител, експерт или съветник, който знае за какво става дума. Това като съвет ви давам на база на опита, който имахме от изборите през м. юли.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Напълно подкрепям Цветелина, което каза с допълнението, който има възможност да намери такива хора, което е обичайно за такива наблюдатели, да ги регистрира тези експерти като наблюдатели, ако се съгласят разбира се. Защото това ще е една евентуална пречка по-малко при достъпа им. Ако кажете някои подробности, вашия човек какъв е бил, регистриран наблюдател и как е станало.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз ще ви кажа какво направихме. Имаше едно на ЦИК. Потърсих контакт с ЦИК. Говорих с госпожа Матева и тя каза, че можем да изпратим документи на съответния експерт, които да установят, че експерта отговаря на изискванията на ЦИК. Вие знаете какви са те. Да има 3 години трудов стаж, магистърска диплома искаха и CV. Изпратихме им документите.

Човекът не беше регистриран като наблюдател, но те не бяха поставили това като изрично изискване.

След като разгледаха документите, след това ни се обадиха и поканиха съответния експерт да участва в този процес, в който имаше представители на различните институции, които бяха правили сертифицирането и съответствието на машините. Те си говориха на техен професионален език. След това ни беше написал един кратък доклад. Проверявах се едни сложни неща от хардуера, които ми е трудно в момента да възпроизведа. Така стана достъпа, без да го регистрираме за наблюдател.

В този ред на мисли още едно нещо да споделя. Днес сме 19 октомври. Изборите са на 14 ноември. Има още една дата, която е важна за нас. Тя е 30 октомври, крайния срок в който организациите, които регистрират наблюдатели, могат да отидат и да помогнат наблюдателите да си извадят удостоверение за гласуване на друго място. Това е важно за нашите наблюдатели, защото имаме доста хора в София, които пътуват в страната. До днешна дата няма нито една българска организация, която да е регистрирана от ЦИК за наблюдател. Това за мен е много притеснително. Нашите документи са подадени на 7 октомври. Днес сме 19 октомври. Има разгледани две искания за регистрация на международни наблюдатели. Но нито една българска организация в момента не е получила такава регистрация. Кога ще регистрират наблюдатели, кога ще издават удостоверения, кога ще предвиждаме удостоверенията за съответните населени места в страната. Кога те ще ходят в общините да си вземат удостоверенията. Сроковете са много кратки. Това много ме притеснява. Днес отново имаше заседание на ЦИК, но нямаше точка в дневния ред за регистрация на наблюдатели. Не знам какво е вашето мнение, но аз съм притеснена.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може ли един въпрос. Мога ли да помоля този доклад, който сте имали от вашия човек експерт, който е

участвал в предишната сесия по установяване на съответствията, да ни го споделите в Обществения съвет.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Мисля, че няма да има проблем. Разбира се, ще кажа и на другите членове на Управителния съвет, защото еднолично малко трудно ще го взема това решение. Аз мисля, че той е публичен и колкото повече хора се запознаят с него, толкова по-добре.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: По отношение на наблюдателите, мисля че крайния срок за подаване на документи за наблюдатели е пет дни преди изборите.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Три дни преди изборите. Проблемът е това, че тъй като ние регистрираме редовно наблюдатели и на последните избори 2021 г. съм подавал документи и два дни преди изборите. Последните удостоверения ги взеха в изборния ден. Не трябва да се гони крайния срок. Защото и комисията е притисната, въпреки че работят знаете колко усилено, последните дни преди изборите. Говорим и за другия срок 30 октомври. Ние сме от София и ако се наложи да пътуваме в другия край на страната и да сме в началото на изборния ден и трябва да гласуваме там, където сме регистрирани. Това става когато си извадим удостоверение за гласуване на друго място с удостоверение за наблюдател. За този срок ставаше дума, че е 30 октомври, съгласно хронограмата, която е публикувана на сайта на ЦИК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може да използваме, тъй като сме двама души на място тук в ЦИК в момента и да попитаме госпожа Матева, която отговаря в ЦИК за Обществения съвет и по въпроси свързани с неправителствените организации, да попитаме тя каква информация има и какво ще ни каже за регистрацията на наблюдателите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ива Лазарова вие подали ли сте?

ИВА ЛАЗАРОВА: Не сме подали още. Зная, че има забавяне, както имаше и миналия път, особено на изборите през юли. Тогава

бяхме подали и чакахме сигурно 10 дни, за да влезе решението и да бъде разгледано. Нямаше нито една регистрация на българско НПО. Те пътуват с куриери, по пощи, но не знаех, че става толкова бавно. Ако може да попитате там на място ще бъде добре.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой друг иска ли нещо в точка разни да разгледаме?

ИВА ЛАЗАРОВА: ЦИК има комуникационен план за тази информационна кампания. Защото Велко каза малко по-рано, че за миналите избори раздадох машините на РИК-овете, но тогава беше доста късно и беше след настояване на Обществения съвет. След което практиката, както каза Велко, освен че беше различна на РИК-овете за разнасянето на тези машини, съобщенията на различните РИК-ове на страниците, а някои се появяваха на други, се появиха доста по-късно. Беше крайно неадекватно като реакция. РИК-овете може да не са виновни. Но ако има някакъв план би следвало да дойде от страна на ЦИК. Дали не може да го поискаме, за да може на него да вървят препоръките за тази информационна кампания. Не го казвам с подигравателен акцент.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Някой, ако има желание да тръгне по протоколите на ЦИК, един по един с ключова дума разяснителна кампания. Аз така ги преглеждам някой път за Обществен съвет, за да видя какво са докладвали за нас.

ИВА ЛАЗАРОВА: Назад във времето не е създаден такъв комуникационен план.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Нямам такъв спомен. Виждам, че на сайта им до вчера за разяснителна кампания имаше само стари клипове. Предполагам, че са стари защото е за избиратели под карантина и за избиратели с увреждания. Преди години им пишехме препоръки да аутсорсват и други форми на разяснителна кампания и да не ги правят толкова любителски в сайта на ЦИК. Това беше по времето, когато Росица Матева отговаряше за разяснителна кампания. Започнаха обществените поръчки. Аз следя решенията им, но минаха

на практиката обществена поръчка по договаряне без конкурс с едни и същи фирми за всеки избор. И съответно виждаме, клиповете на мен не ми харесват. За мен са примитивни като графика. Логотипа и другите елементи на кампанията са едни и същи и си вървят от кампания на кампания. Като резултат на това, че се дава поръчката на едни и същи фирми. Те естествено рециклират съществуващия материал. Ако някой го интересува може да обърне внимание. На мен не ми харесва като тенденция.

ИВА ЛАЗАРОВА: Вместо избира се отново, да кажат най-накрая – Избери! Това да е слогана. Фирмата е същата, която прави и предишните две през април и през юли.

Във варианта в който е измислено гласуването на първа страница. Ако човек по погрешка натисне гласуване за президент или само гласуване за парламент и след това изрази ясна воля, че иска да гласува за другото, което е пропуснал, но не е натиснал бутона за президент и парламент, най-горния бутон, как се решава този проблем. Разрешават ли му да гласува още веднъж, тоест да постави картата още веднъж за избора, който не е направил. Или му казват, не може, да си мислил в самото начало.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз по въпроса съм видял единствено медийните неща. Който иска да види видеоматериала от брифинга на ЦИК от миналия четвъртък, където Росица Матева разказва и от близо показва дисплея. Там е отговора. Като избереш една от трите опции, че като гласуваш за президент и народно събрание или опция само за президент или опция само за народно събрание и бутон потвърди. И когато купуваш нещо потвърждаваш избора си. След натискане на първия бутон с изписване на екрана какво си избрал, ти трябва да го потвърдиш. Това за което се спореше е думичката само. Вие избрахте да гласувате само за президент и вицепрезидент.

ИВА ЛАЗАРОВА: Това не изключва случая в който бил той притеснен или е размислил и решава, че все пак иска да гласува и за другото.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това е хубав въпрос, който задаваш.

ИВА ЛАЗАРОВА: Задавам го логично. Със същата карта няма да може да мине.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако ми дадат втора карта, избирателят може да гласува например пак за президент втори път, а не за Народно събрание. Има го и този момент. Не съм срещала официално становище. Аз също си го мислех този момент, как да се постъпи в такива случаи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може ли да дам едно решение. Второто гласуване, както е хипотезата на Ива, гласува хартиено и край.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз също имам предложение, член на СИК го включва във втория избор, който той не е правил. Защото ще си личи дали е гласувал за президент или за парламент от дължината на бюлетината и различен цвят на гърба на бюлетината и му отваря бюлетината на екрана за съответния избор и после се дръпва и тогава човека гласува.

ИВА ЛАЗАРОВА: Подобни неща да се разпишат и да се изпратят като някакво напомняне на СИК, за да не ги пропуснат в методическите указания. Защото такива още няма и традиционно излизат доста късно. Или поне да може да се включат в информационни материали, в които да се казва на хората. Не се притеснявайте. Дори да се случи такова нещо, може да упражните правото си на глас за избора, който сте пропуснал първия път.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Някой който има възможност, мисля че Росен или Даниел да пита „Информационно обслужване“ АД. Защото на мен ми се струва, че ако му дадат на избирателя нова карта, за софтуера това е нов избирател. И тогава няма да излезе броя избиратели от финалния протокол на машината, с броя подписи на избирателния списък.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тогава секционната комисия някъде ще го отбележи, че е имало такъв случай, за да се знае.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В моята секция, аз няма да му дам такава възможност. Не бих го направил да му дам втора карта.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: И аз не бих го направила.

ИВА ЛАЗАРОВА: А ще го лишите ли от правото му на глас.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В никакъв случай. Това което споменахте в методическите указания. Утре ще бъде записван клипа и според мен след като бъде произведен, той ще бъде готов доста преди времето на изборите. Ако има някакви такива недостатъци е много важно, те по някакъв начин да бъдат коригирани. Да бъде редактиран клипа. И секционните комисии да подсказват, че който гласува в два избора, не вади картата преди да получи двете разписки.

ИВА ЛАЗАРОВА: Въпросът е, ако ти случайно пропуснеш, поради бързина или притеснение, а след това премислиш, натиснеш, че гласуваш само за народно събрание. След това в бързината потвърдиш и ти излезе бюлетината за народно събрание. Но премислиш и кажеш, че искаш да гласуваш и за президент, но не си натиснал бутона и за двете. Каква е хипотезата след това. Може ли да се върнеш със същата карта? Как ще разрешиш на този човек, който все пак поради някаква причина не е натиснал и двете.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: За мен това беше проблем от самото начало и за мен общия случай е, че хората отиват да гласуват за президент и за народно събрание. Много по-малко като съотношение са онези, които ще гласуват или само за президент или само за народно събрание. По тази причина когато направихме първото предложение на 14 септември до ЦИК, беше автоматично да се зарежда. Защото при автоматично зареждане има възможност да има един бутон пропусни. И не гласуваш за президент и отиваш за народно събрание. Но при тази хипотеза имаше възможност после да се върнеш обратно.

Докато при така зададения софтуер, който не е тестван още и не знаем какво ще излезе от тестването на този софтуер, понеже до момента такъв софтуер не сме имали. ДАЕУ правят гласуване, не си

спомням на колко хиляди човека, колкото е в заданието на ЦИК, но не знаем колко човека биха допуснали такава грешка. Не знаем до каква степен това би било валидно.

За мен категорично решението е да има тези три бутона, да направиш още на първата страница, изправяйки се пред машината този избор, който после не можеш да промениш, за мен беше доста оспоримо решение, но беше прието от всички.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Като направиш избор, защо липсва думата само. Примерно да пишем, вие избрахте да гласувате само за президент.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В разговора в комисията се каза, че само не можело, защото ставало голямо.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Погледнах видеоклипа от миналия четвъртък, където Матева показва. Интерфейс е един огромен екран и има много място. Липсата на тази дума само ще доведе до много неприятности. На екрана пише избрахте да гласувате за народно събрание и аз потвърждавам, да ще гласувам за народно събрание. Но ако ми пише, избрахте да гласувате само за народно събрание, тогава вече ще натисна бутона назад, а няма да натисна бутона потвърди. Тази думичка от четири букви се оказва невъзможна да бъде включена в интерфейс.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз направих тест с хора, които са се отказали да гласуват в селото на майка ми. Имаше хора и под 30 години, които са решили да не гласуват, понеже не вярват в машината. Дадох им на картинка написано, това което бяхме видели при Росица Матева, какво излиза на първия екран, какво излиза на втория екран. И в момента в който на втори екран пише, вие избрахте да гласувате за президент и за народно събрание или вие избрахте да гласувате само за президент или само за народно събрание, по-голяма част от тези хора мислеха, че с този бутон приключват избора. Даже не си задаваха въпроса, че те не са избрали нито партия, нито кандидат, което мен ме смути. Аз исках да видя хора, които се бяха събрали по

друг повод, чистеха училище и исках да видя по какъв начин ще реагират и какво ги смущава. Но тях нищо не ги смущаваше. Те на втора страница бяха готови да потвърдят, да си вземат картата, защото са гласували за президент и за народно събрание. Това също ще бъде една закачка за тези, които водят информационната кампания.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: По темата, която Надя повдигна, може да намерим начин да го включим в писмо до ЦИК, да се акцентира на тази тема за трите бутона и потвърждаването на избора какво казваш.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В тази връзка свързано с това, за което говорим има ли желание някой да дойде с мен за два часа, да отидем до Филиповци и да видим по какъв начин хора реагират на този интерфейс.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Филиповци е на 7 км. от моето село и аз мога да бъда там след 15 минути.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не това Филиповци в Трънско, а това Филиповци, което е до ж.к. „Люлин“ – София.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ти си взела машина вече. Така ли да разбирам.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Кога да го направим.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В момента ще трябва да се обадя в БНТ, защото го правим с БНТ. Те ще отделят целия ден. Аз мислех, че можем по-рано. Аз ще бъда в 8.30 часа в ЦИК, за да подпиша документите, за да не държа машината в колата си. Ще дойда утре сутринта и евентуално, ако тръгнем от ЦИК в 9.30 часа, защото за мен един час е нормално да подпиша една бележка с това, че взимам машината. Идеята е да не бъде повече от час в ромската махала, не повече от час в българската махала и после връщане обратно тук пред народното събрание, където ще поставим машината някъде на жълтите павета за кратко време. Моето желание е да свършим до 13.00 часа.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Стоил може би ще иска да дойде.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз бих се включила също.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Много добре. Заповядайте, ако желаете да се уточним за 9.00 часа пред ЦИК.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: В 9.00 часа ще бъда пред ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: По темата за интерфейс, сега видях на фейсбук на ЦИК, че имат публикация и от представяне на машината по Би Ти Ви. Те действат по въпроса.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Утре в 15.00 часа ще бъде записан клипа. Ние трябва да сравним нашия опит от утре, с това което ще бъде в клипа. Но аз имам уговорка с екипа, който ще прави клипа. Това което ние извлечем като поука, като опит да им го предадем. Така че те в 15.00 часа да могат да го отразят. Аз ще подам информация.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Някой иска ли да каже още нещо в точка разни?

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В писмото включихме ли, че искаме за обучение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Решихме да включим, но не е формулирано изречението. Ще го доуточним по имейл.

Закривам заседанието.

Следващият вторник в 16.30 часа.

(Закрито в 18.00 часа)

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Надежда Гологанова

Стенограф:

Силвия Михайлова